

Petr H a v í ř (Trutnov)

JIŘÍ UHLÍŘ PĚTASEDMDESÁTILETÝ

V roce 2012 se dožil 75 let PhDr. Mgr. Jiří Uhlíř, emeritní středoškolský češtinář Střední lesnické školy Trutnov (1961–1998), spisovatel, publicista, jaroměřský literární a regionální historik, významný regionalista a bibliograf, řádný člen Obce spisovatelů v Praze a člen Klubu autorů literatury faktu, od r. 1976 kronikář rodné obce Jasenná na Jaroměřsku a její čestný občan. Narodil se tam 21. 4. 1937 v rodině tesaře, truhláře a rolníka. Po maturitě (1955) na jaroměřském gymnáziu vystudoval někdejší Vysokou školu pedagogickou v Praze (1955–1959, promováný pedagog s aprobací český jazyk a literatura pro střední školy). Tam získal předpoklady jak k práci pedagogické, tak odborné u Q. Hodury, A. Jedličky, F. Cuřína, K. Dvořáka, J. Janáčkové a dalších, později na něj výrazně působil i profesor V. Šmilauer. Zde jej zaujala dialektologie a na závěr studia vytvořil u prof. F. Cuřína diplomovou práci Lidová jména a názvy rostlin ze severo-východní části Hradeckého kraje (Příspěvek k botanické dialektologii, 1959, 133 stran), uloženou v Ústavě pro jazyk český ČSAV v Praze (dále ÚJČ), s nímž navázal odborné kontakty při zpracování nářečních dotazníků. Ještě jako vysokoškolák publikoval první tři soupisy lidových jmen a názvů rostlin, živočichů i jídel z rodné obce Jasenná ve sbornících Hradecký kraj v roce 1958 a 1959. První článek však publikoval už za středoškolských studií před maturitou 19. 5. 1955. Dále absolvoval postgraduální studium středoškolských profesorů na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy (FF UK) v Praze (1973–1975, dílčí ústní zkoušky a závěrečná práce Humorista Jaroslav Hašek a Jaroměřsko u prof. Fr. Buriánka). Zde na FF UK získal titul doktora filozofie (1983).

V letech 1961–1998 působil jako středoškolský profesor na Střední lesnické škole (SLŠ) a LMŠ v Trutnově, kde vyučoval český jazyk, literaturu a dějepis. Působí v Jaroměři, Trutnově a v rodné obci Jasenná.

V letech 1971–1988 Jiří Uhlíř spolupracoval jako jediný češtinář středních škol ČR s Ústavem pro jazyk český ČSAV v Praze, přičemž jeho studenti obohatili archiv tohoto ústavu 311 soupisy pomístních jmen.

Za 57 let své literární činnosti publikoval ve 133 různých titulech periodik, sborníků, almanachů a knih. Jedná se o odborné práce, knihy literatury faktu, bibliografie a filmografie, vlastivědné monografie a více jak 15 rozsáhlých historických seriálů Jaroměřska.

Na Jaroměřsku se Jiří Uhlíř etabloval jako erudovaný regionalista. Zpracoval čtyři vlastivědy obcí: Starý Ples 1186–1986 (1988, 116 s.); Jasenná (1994, 376 stran), hodnocená odbornou kritikou jako vzorová vlastivěda; Vlkov 1229–1999 (2000, 112 s.); supplementum Jasenná 1298–1305–2007 (s Ing. J. Slezákovou, 2007, 96 s.). Zprávy o některých Uhlířových vlastivědách otiskl i náš časopis.

Výběrový soupis onomastických prací PhDr. Jiřího Uhlíře přinášíme v samostatné příloze. Z ní je zřejmé, že se také zabýval problematikou a tematikou nářeční, místními a pomístními jmény, okrajově i etymologií.

Doktora Jiřího Uhlíře už obdivuji mnoho let za jeho neobyčejně rozsáhlé a faktograficky přesné celoživotní dílo. Navíc se vždy jednalo o člověka s vysokými morálními a lidskými kvalitami. Do příštích let mu já, ale i další lidé, kteří mají možnost sledovat jeho tvůrčí činnost, přejeme hodně zdraví, pohody a těšíme se na jeho nové knihy a články.

Výběrový soupis publikovaných onomastických prací PhDr. Jiřího Uhlíře 1958–2012

1. Lidová jména a názvy rostlin ze severovýchodní části Hradeckého kraje (Příspěvek k botanické dialektologii). Diplomová práce. Konzultant Prof. PhDr. František Cuřín, DrSc. Praha, Vysoká škola pedagogická – fakulta společenských věd, katedra českého jazyka a stylistiky. Jasenná u Jaroměře 1959.
2. Soupis toponomastických prací prof. Jaroslava Procházky. Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 9, 1968, s. 946–947.
3. Soupis vlastivědných prací Jana Kuběnky z let 1934–1973, Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 14, 1974, s. 582–588.
4. Z dějin Jaroměře. O původu jména Jaroměře, Jaroměřský kulturní kalendář, 1975, září, s. 7–13 (včetně onomastické bibliografie).
5. Z dějin Jaroměře. O původu jména řek Labe, Úpa, Metuje. Jaroměřský kulturní kalendář, 1975, prosinec, s. 3–5. (s onomastickou bibliografií).
6. Recenze diplomové práce: Marie Zatloukalová, Místní a pomístní názvy v oblasti polesí Deštné v Orlických horách, Zpravodaj Místopisné komise ČSAV 23, 1982, s. 446–448.
7. Spolupráce lesnické školy s ČSAV. Studenti využívají svých odborných znalostí. (Spolupráce SLTŠ Trutnov s Ústavem pro jazyk český ČSAV v Praze), Krkonošská pravda 24 (34), 1982, 2. 12, č. 48, s. 7.
8. Spolupráce lesnické školy s ČSAV (s dialektologickým a onomastickým oddělením Ústavu pro jazyk český ČSAV v Praze), Zpravodaj Východočeských státních lesů, 1982, prosinec, č. 12, s. 3.
9. J. Uhlíř, Český jazyk pro střední školy I–IV. 1. vyd., Praha 1984, s. 13–26; 2. vyd. 1985; 3. vyd. 1986; 4. vyd. 1988; 5. vyd. 1990.
10. Spolupráce Střední lesnické technické školy v Trutnově a ÚJČ ČSAV Praha (s dialektologickým a onomastickým oddělením), Český jazyk a literatura 35, 1985, č. 6, s. 276–278.
11. Spolupráce lesnické školy Trutnov s Ústavem pro jazyk český ČSAV v Praze (1971–1983), Onomastický zpravodaj ČSAV 27, 1986, s. 246–253.

12. Místní jméno (MJ) Starý Ples a pomístní jména (PJ). In: J. Uhlíř, Starý Ples, místní část městra Jaroměře, okres Náchod, 1186–1986. Vlastivěda obce. Jaroměř 1988, s. 11–19, 43–48.
13. Recenze A. Fetters, Hydronomie povodí řeky Metuje, Onomastický zpravodaj ČSAV 32–33, 1991/1992, s. 246–247.
14. Recenze A. Fetters, Hydronomie povodí řeky Úpy, Onomastický zpravodaj ČSAV 32–33, 1991/1992, s. 247–248.
15. Místní a pomístní jména (obce) Jasenná, okres Náchod – Místní jméno Roztoky, okres Náchod, a pomístní jména – Místní jméno Šestajovice, okres Náchod a pomístní jména této obce. In: J. Uhlíř, Jasenná. Vlastivěda obce. Jasenná 1994, s. 22–30, 31–34, 34–39, 69–73.
16. Spolupráce Střední lesnické školy v Trutnově a Ústavu pro jazyk český ČSAV v Praze (1971–1988). In: Padesát let lesnického školství v Trutnově 1945–1995. Jubilejní almanach, Trutnov 1995, s. 135–137.
17. Místní jméno Vlkov (Vlkovyje, Vlková), okres Náchod, a pomístní jména této obce. In: J. Uhlíř, Vlkov 1229–1999. Vlastivěda obce. Vlkov na Jaroměřsku, okres Náchod 2000, s. 20–28, 49–54.
18. O původu jmen řek Labe, Úpa a Metuje. Jaroměřský a josefovský zpravodaj, 2001, s. 9.
19. Onomastické marginálie. O původu místních jmen Jaroměř, Josefov, Jezbiny, Semonice a Starý Ples. Jaroměřský a josefovský zpravodaj, 2002, s. 6; Přetisk: Náš čas 42, 2002, č. 2, s. 3.